

INTERVIEW > *Wat te doen met Marokkaanse rotjochies? Hoogleraar forensische psychologie Corine de Ruiter: 'Stop met het idee dat je die ouders de kinderbijslag moet afpakken. Alleen gericht interveniëren helpt.'*

'Vernederen werkt niet'

SJORS VAN BEEK

'Hoe moeilijk kan je het een groep maken om te integreren?'

Hoe komt het toch, dat zoveel Marokkaanse jongens ontsporen? Wat maakt hen anders dan Nederlandse, Turkse of Chinese jongetjes? Ook Corine de Ruiter, forensisch psycholoog, heeft geen pasklaar antwoord op deze vraag.

'Echt helder zullen we het ook nooit krijgen waarom het juist misgaat bij de Marokkanen, of beter gezegd bij de Marokkaanse Nederlanders zoals we ze eigenlijk moeten noemen', zegt ze. 'Je kan namelijk niet even een experiment doen waarbij je een nieuwe groep Marokkanen overplant in een witte maatschappij.'

De Ruiter benadert de materie wetenschappelijk: je weet iets pas zeker als het empirische bewijs is geleverd. Als hoogleraar forensische psychologie verdiept De Ruiter zich al jaren in de geestesgesteldheid en achtergronden van overlastgevend en criminele jeugdigen. Voor het ministerie van Justitie schreef ze onlangs mee aan het rapport *Kennisfundament ten behoeve van de aanpak van criminele Marokkaanse jongeren*, dat als basis dient voor het kabinetsbeleid op dit thema.

'We kregen van het ministerie de vraag voorgelegd: moeten we voor Marokkaanse jongeren een speciale aanpak ontwikkelen? Zijn er aanwijzingen in de wetenschap dat er echt iets anders moet?'

Er is, zo werd De Ruiter snel duidelijk, nog maar weinig wetenschappelijk onderzoek naar deze specifieke groep jongeren gedaan. 'Uit het weinige empirische materiaal dat er is, valt op te maken dat Marokkaanse en Turkse jongeren in Nederland achterlopen in hun morele ontwikkeling in vergelijking met hun autochtone Nederlandse leeftijdgenoten. Dat heeft te maken met de opvoedingsstijl', aldus De Ruiter. In de studie voor het ministerie van Justitie werd die opvoedingsstijl omschreven als 'autoritair, mogelijk deels samenhangend met de islamitische achtergrond van de ouders.' De Ruiter: 'Dat is echter maar één van de vele facetten. Waar het om gaat is dat streng straffen zonder een context van warmte en betrokkenheid nadelig is voor de morele

ontwikkeling van een kind. Marokkaanse Nederlanders komen uit heel verschillende gebieden, die uit Casablanca zijn heel anders dan die uit het Rifgebergte. Maar als je dan toch generaliseert, kun je stellen dat in Marokkaans-Nederlandse gezinnen strenger wordt gestraft en de nadruk op beloning en stimulering van de kinderen minder is.' Bovendien is de binding met de maatschappij in deze groep minder dan bij - bijvoorbeeld - Turkse Nederlanders. 'Ook dat heeft invloed op de persoonlijkheidsontwikkeling.'

De Ruiter: 'Bij Marokkanen wordt vaak een positieve culturele identiteit gemist. Dat maakt de spanningen voor die groep nog groter. Migratie en acculturatie gaan altijd gepaard met stress, maar als je trots bent op je eigen achtergrond en cultuur ben je minder kwetsbaar. Uit onderzoek blijkt dat groepen migranten met een sterke culturele identiteit gemakkelijker integreren en minder psychische problemen hebben.' De hoogleraar, verbonden aan de Universiteit van Maastricht, somt nog wat factoren op die van invloed zijn op het onhandelbare gedrag van de Marokkaanse jeugd. 'Marokkanen weten de weg naar de zorg lang niet altijd te vinden. Turken gaat dat al iets beter af. Er zijn ook veel meer psychiaters van Turkse afkomst. Hoe kan dat? De Marokkaanse migranten in Nederland zijn veelal afkomstig uit het Rifgebergte, een agrarische cultuur. Voor hen is het een veel grotere stap naar Nederland dan voor iemand afkomstig uit Istanbul', zo oppert ze wat mogelijke verklaringen. 'De problematiek van de Marokkaanse jongeren is inmiddels ook zo enorm uitgegroot, dat voert de stress nóg verder op. Hoe moeilijk kan je het een groep maken om te integreren?', vraagt De Ruiter zich hardop af.

Slachtofferrol Of met die visie de ontsporende Marokkaanse jeugd niet wat erg in een slachtofferrol wordt gedrukt? 'Dat vind ik niet. Het gaat om sociale psychologie, er worden een *in-group* en een *out-group* gecreëerd, de Marokkaanse jongeren horen bij de *out-group*. Na de

winst van de PVV bij de Europese verkiezingen laatst hoorde ik op de radio een Marokkaans meisje dat langs de deuren gaat in wijken waar veel PVV is gestemd. Ze wilde de mensen daar laten zien dat niet alle Marokkanen zijn zoals die mensen denken. Toen dacht ik: Yes! We hebben een *Black Power-movement* nodig, het gaat om emancipatie van die groep', aldus De Ruiter. 'Iedereen heeft vooroordelen. Het enige wat je daar aan kan doen, is contact maken. Ik heb zelf een Marokkaanse werkster, en op mijn kantoor werkt een Marokkaanse schoonmaker. Een vrolijke man, heel secuur. Hij vertelt me hoe hij, uit Marokko terugkomend van vakantie, de Zuid-Limburgse heuvels weer ziet en denkt: ik ben thuis. Ik prát met hem. Doet meneer Wilders dat wel eens?'

Die vraag kan ook worden omgekeerd. Weet hoogleraar De Ruiter wat het is om in een achterstandswijk te worden geterroriseerd door Marokkaanse ettertjes? Ze knikt. 'Ik word ook wel eens nagefloten of heel brutaal toegesproken. Maar er wordt niet meer gecommuniceerd. De remedie is: de dialoog aangaan, met die jongeren en met hun ouders. Je moet ook grenzen stellen, natuurlijk. Maar die jongens zijn heus nog wel te bereiken als je ze als medemens open tegemoet treedt. Ik kom wekelijks in de gevangenis, dan zie ik zo'n 15-jarig Marokkaans rotjoch dat de buurt onveilig maakt, en dan hoor ik hoe hij thuis is mishandeld. Ik wil maar zeggen: dat gedrag komt ergens vandaán. De een, vaak een jongen, heeft een agressieprobleem, de ander, vaak een meisje, een depressieprobleem. Het zijn twee kanten van dezelfde medaille. Alleen, over die depressie hoor je de politiek niet want daar heeft niemand last van.'

De vraag rijst of die Marokkaanse crimineeltjes niet gewoon hetzelfde tegemoet getreden moeten worden als voetbalhooligans: hard aanpakken, desnoods de knuppel erover. De Ruiter: 'Die vergelijking gaat mank, het is een heel ander probleem. Die voetbalhooligans hebben een redelijk normaal leven, een baan, alleen op zondag gaan ze los. Dan werkt zo'n harde aanpak prima. Maar die Marokkaanse jongetjes ontsporen echt totaal, op alle gebieden, school, werk, verkeerde vrienden, drugs, noem maar op. Ze komen soms uit multiprobleemgezinnen waar werkelijk alles mis gaat'. Ze vertelt over een onderzoek dat ze momenteel begeleidt naar 12-minners die voor het eerst met de politie in aanraking komen. 'De ogen zijn me echt open gegaan. De achtergrond van deze kinderen is zó complex... je houdt het amper voor mogelijk.'

In een samenvatting van het onderzoek staat het als volgt omschreven: 'Het beeld dat oprijst is dat een groot deel van de kinderen die op jonge leeftijd met de politie in contact komen forse problemen hebben. Ze hebben vaak een leerachterstand, zijn getraumatiseerd en gaan om met verkeerde vriendjes. Hun ouders kunnen de stress van alle dag niet aan en wonen in een armoedige achterstandswijk. Hun opvoedingsvaardigheden schieten tekort.'

Allemaal erkende risicofactoren, waarvan vaststaat dat ze (kunnen) leiden tot antisociaal en crimineel gedrag, betoogt De Ruiter. Uit het - nog niet gepubliceerde - onderzoek komt naar voren dat er met de meeste van die risicofactoren na het eerste politiecontact niets is gebeurd, terwijl uit het buitenland bekend is dat interventies op dit vlak helpen. 'De ouders hebben geen ondersteuning gekregen bij de opvoeding, er is niets gedaan aan de slechte schoolprestaties en aan de omgang met de deviante leeftijdgenootjes. (...) Het wordt hoog tijd dat de Nederlandse overheid stopt met roepen om

26 juni 2009 / week 26

Foto > Merlijn Doemenik/H.H.

Corine de Ruiter: 'We hebben een *Black Power-movement* nodig'

strafen vernedering van jonge kinderen en hun ouders, want dat werkt niet. Alleen gerichte interventies die de risicofactoren aanpakken, werken', aldus de onderzoekssamenvatting.

De Ruiter: 'Stop met het idee dat je die ouders de kinderbijslag moet afpakken. Er gaat inderdaad iets mis in de opvoeding. Maar je moet die ouders verleiden tot hulp, niet dwingen. Vanuit de politiek is het makkelijk gezegd, maar als hulpverlener kom je heel moeilijk binnen bij zo'n gezin dat in de tang is genomen. Als die ouders zelf meewerken, krijg je het omgekeerde effect, dan heb je een positieve prikkel. Die ouders gaan dan in hun eigen omgeving doorvertellen hoe goed ze zijn geholpen.'

Eerste schreden In Amsterdam worden momenteel de eerste schreden op dat pad gezet, vertelt De Ruiter. In enkele westelijke stadsdelen loopt een pilot waarbij de ouders van Marokkaanse kinderen met beginnend antisociaal gedrag worden benaderd. 'Het gaat om kinderen van 4 tot 12 jaar die vechten, pesten, totaal niet luisteren, in de klas onhandelbaar zijn, winkeldiefstalletjes plegen, dat soort gedrag.' Via speciaal opgezette wijkposten krijgen de ouders een zogeheten PMTO-training (*Parent Management Training Oregon*, zie ook www.pmto.nl) aangeboden, een methode die in 2006 mede door De Ruiter uit de VS naar Nederland is gehaald. Voor het eerst wordt het nu ook toegepast op Marokkaanse ouders. In twintig individuele sessies met een therapeut leren ze grenzen stellen, betrokkenheid tonen, conflictoplossing. Ook krijgen ze, vaak aan de hand van rollenspellen, uitleg over toezicht houden en het toepassen van rechtvaardige sancties. De eerste bevindingen zijn veelbelovend, stelt De Ruiter. 'Op die leeftijd kan je nog héél veel voorkomen.'

Ook hoogleraar De Ruiter weet het best: 'Met opvoedingsondersteuning alléén zijn we er nog niet. Maar het is bekend dat je alleen nog maar méér problemen krijgt als je mensen in de hoek drijft. Wat nodig is, is positieve aandacht in plaats van al die haatzaaijerij.' ◉